

GLJIVE SRP ZASAVICA

Gljive su dugo vremena bile smatrane biljkama, da bi se po savremnim klasifikacijama svrstale u posebno carstvo *Mycota*- gljiva. Ono što gljive razlikuje od ostalih carstava je specifična ćelijska struktura -*hife* koje povezivanjem daju miceliju. Za razliku od biljne ćelije ćelijski zid **gljiva** izgrađuje hitin **sastojak** ćelijskih struktura insekata), i prisustvo melanina koji je karakterističan za **životinjske** ćelije.

Istraživanja gljiva na Zasavici su do 2005. godine vršena sporadično i jedini podaci do tada nalaze se u dve publikacije (Zbornika radova **Monografija Zasavica 2001–grupe autora**: Matavulj **et.al.** i Vodič kroz živi svet Zasavice, **autora**: Stanković, M. 2006) i tu je opisano oko 30-ak vrsta. Od 2006 god. **uspostavlja se** monitoring **istraživanja** gljiva u Rezervatu (Cvijanović i Stanković) **da bi sa 2007** godinom broj determinisanih vrsta **iznosio** 152 vrste **a spisak je** objavljen u zborniku radava Naučnog skupa Zasavica 2007. Nakon opsežnog letnjeg istraživanja tokom 2008 godine broj determinisanih vrsta sada iznosi 250 vrsta gljiva.

Interesanto je pomenuti da na teritoriji rezervata rastu **sledeće** jestive vrste: *Auricula auricularia judae* - judino uho, *Agaricus silvaticus* - šumarica, *A. campestris* - poljski šampinjon, *A. abruptibulbus* -požutica, *Agrocybe aegerita* -jablanovača, *Leucoagaricus leucothites* - turkinja, *Macrolepiota procera* - sunčanica, *M. rhachodes* - kuštrava sunčanica, *Armillaria tabescens* - puza, niz vrganja iz rodova *Boletus*, *Xerocomus*, *Leccinum* i *Gyropurus*, *Cantharellus cibarius* - lisičarka, *Lentinus tigrinus* - tigrovača, *Laetiporus sulphureus* - šumsko pile, *Polyporus squamosus* - škipavac, *Marasmius oreades* - vilin klinčić, *Flammulina velutipes*- panjevčica, *Pleurotus ostreatus* - bukovača, *Coprinus commatus* -velika đubretara, *Lycoperdon giganteum* -velika puhara, smrčci roda *Morchella*, *Calocybe gambosa* - đurđevača, *Lactarius deliciosus* - rujnica, *L. piperatus* - paprenjača, *Rusula virescens* - golubača i druge.

Uprkos jestivosti pomenutih vrsta treba biti oprezan jer neke od pomenutih npr *C. commatus* ukoliko se konzumira sa alkoholom može izazvati trovanje. Takođe prevelika unesena količina gljiva pogotovo kod osoba koje ne jedu često gljive može izazvati trovanje ili da jednostavno neka vrsta ne prija određenim osobama usled prevelike osetljivosti stomaka (kao i specifične biohemijske reakcije u organizmu).

Neozbiljno bi bilo i pomisliti da na teritoriji Rezervata ne rastu i otrovnice, ali ima ih malo. Neke od njih su dovoljne da **izazovu i vrlo** ozbiljna trovanja **pa i smrtni ishod** (*Amanita phalloides* - zelena pupavka, *A. pantherina*-panterovka, *Inocybe asterospora* - cepača) ili manje ozbiljnih probavnih smetnji (roda *Scleroderma*-krompirača). Nijedno trovanje nije bezazleno, tako da treba biti izuzetno obazriv sa branjem pečuraka pogotovo ukoliko ste amater! Otrovnice koje takođe rastu na teritoriji rezerveta i **izazivaju lakše oblike trovanja** su *Hypholoma fascicularis* - sumporača, *Omphalotus olearius*- zavodnica, *Agaricus xanthoderma* - otrovni šampinjon, *Amanita verna* - bela pupavka, *Pluteus salicinus*, *Lyophyllum conatum* - bela strštenica, *Panaeolus sphinctrinus* - zvonoliki smetlištar i druge

Naravno da je najveći broj **nejestivih** saprofita, tj. gljiva koje su oko nas i kao sve ostale razlažu organsku masu pa ukoliko razlažu na još živom drveću onda se označavaju i parazitima. Mnogi autori kažu da su najlepše ujedno i najotrovnije gljive; ukoliko bi pričali o *Amanitama* (preslicama ili pupavkama) ili *Gyromitra* (hrčcima). Neke od zaista lepих gljiva a rastu na teritoriji rezervata su: *Sarcoscypha coccinea* -crveni pehar, koralke **iz roda** *Ramaria* i vrsta *Clavulina coralloides*, sitne gljive rodova *Marasmiellus* i *Marasmius*, đavolji prsti (*Xyllaria polymorfa* i *X longipes*), zvezdače (*Geastrum nanum* i *G. fibrilatus*), tikvasta puhara (*Lycoperdon perlatum*), crvena vlažnica (*Hygrocybe coccinea*), kotarica (*Cyathus striatus*), neki *Coprinus*-i koji pri propadanju na čudne načine uvijaju šešire dok se pretvaraju u mastilo. Tu su i trobojke - čureći rep (*Trametes sp ili Heterobasidium annosum*), grmovi žečijeg žbuna (*Grifola frondosa*), kao i lekovitu hrastovu sjajnicu (*Ganoderma lucidum*).

Zakoni **u Srbiji** koji se odnose na **zaštitu** gljiva odnose se na promet i količinu branja gljiva **prema Naredbi o kontroli sakupljanja i prometa divljih biljaka i životinja**. **Prema Biodiverzitetu Jugoslavije (1995)** spisak **izdvojenih** makromiceta od međunarodnog značaja **broji** 73 vrste. Od toga

na teritoriji rezervata je pronađeno 8 (10) vrsta i to: *Cortinarius orellanus*, *Geastrum nanum*, *Hericium clathroides*, *Inonotus hispidus*, *Omphalotus olearius*, *Grifola frondosa*, *Ramaria formosa* i *Boletus sp.*. Zsigurno se zna da na teritoriji Rezervata raste *Boletus aereus*, ali zbog starosti i stanja pojedinih uzoraka sumlja se na prisustvo *B. regius* i *B. appendiculatus*.

Sve gljive izuzev *B. regius* i *Geastrum nanum*, po IUCN kategoriju se u C klasu ugroženosti, što znači da je - vrsta rasprostranjena na širokom prostoru ali rasute, nepovezane populacije, ponegde je nestala - srednji nivo zaštite.

Vrsta *G. nanum* kategoriju se u B klasu ugroženosti - vrsta koja je ugrožena na velikom prostranstvu, evidentirano je postojano opadanje brojnosti, u nekim zemljama iščezla vrsta, potrebna zaštita visokog intenziteta.

Vrsta *B. regius* se kategoriju se A klasu ugroženosti - vrsta kod koje brojnost populacija rapidno propada na velikom prostranstvu, u mnogim zemljama iščezla vrsta, potrebna zaštita najvećeg intenziteta.

SPISAK MAKROMICETA SPECIJALNOG REZERVATA PRIRODE ZASAVICA

1. *Agaricus abruptibulus* *
2. *Agaricus campestris*
3. *Agaricus sivatius*
4. *Agaricus silvicola*
5. *Agaricus xanthoderma*
6. *Agrocybe aegerita*
7. *Agrocybe dura* *
8. *Amanita citrina var alba* *
9. *Amanita pantherina*
10. *Amanita phalloides*
11. *Amanita verna* *
12. *Armillaria melea*
13. *Armillaria tabescens*
14. *Auricularia auricule judae*
15. *Auricularia mesenterica*
16. *Bjerkandera adusta* (sin. *Polyporus adusta*)
17. *Boletus aereus*
18. *Boletus sp* (pretpostavka da su *B. regius* i *B. appendiculatus*)
19. *Calocybe gambosa*
20. *Calvatia utriformis*
21. *Cantharellus cibarius*
22. *Ciboria amentacea*
23. *Clavulina coralloides* *
24. *Clitocybe vibecina*
25. *Clitocybe delbata* *
26. *Clitocybe inversa*
27. *Coltricia perennis*
28. *Collybia butyracea* *
29. *Collybia tuberosa* *
30. *Coprinus angulatus*
31. *Coprinus atramentarius*
32. *Coprinus auricomus*
33. *Coprinus cinereus* *
34. *Coprinus commatus*
35. *Coprinus disseminatus*
36. *Coprinus domesticus*
37. *Coprinus epichloleus* *
38. *Coprinus flocculosus*
39. *Coprinus kihneri* *
40. *Coprinus lagopus*
41. *Coprinus micaceus*
42. *Coprinus niveus* *
43. *Coprinus sp1* *
44. *Coprinus sp2* *
45. *Coprinus sp3* *
46. *Coriopsis trogii*
47. *Cortinarius orellanus*
48. *Craterellus cornucopioides*
49. *Cyathus striatus*
50. *Cystolepiota seminuda* *
51. *Daldinia concentrica*
52. *Datronia molis*
53. *Daedaela quercina*
54. *Daedaleopsis confragosa*
55. *Dermocybe sinaturum*
56. *Dermocybe sp.*
57. *Diatrype disciformis* *
58. *Entoloma clypeatum*
59. *Entoloma incarnatum*
60. *Entoloma sp.*
61. *Exidia glandulosa*
62. *Exidia recisa*
63. *Fistulina hepatica*
64. *Flamulina velutipes*

65. *Fomes fomentarius*
66. *Galerina hypnorum* *
67. *Galerina marginata*
68. *Ganoderma applanatum*
69. *Ganoderma australe*
70. *Ganoderma lucidum*
71. *Geastrum coronatum*
72. *Geastrum nanum* (*G. schmidelii*)
73. *Geoglossum falax*
74. *Gomphidius rutilus*
75. *Hapalopilus rutilans*
76. *Hebeloma mesophaeum*
77. *Hemymicena candida*
78. *Heterobasidion annosum*
79. *Hericeum erinaceum*
80. *Hohenbuehelia mastrucata*
81. *Hygrocybe conica* var. *conica* f. *pseudoconica*
82. *Hygrocybe unguinosa*
83. *Hygrocybe miniata* var. *miniata* *
84. *Hygrophorus russula*
85. *Hymenochaete rubiginosa* *
86. *Hymenochaete tabacina* *
87. *Hypholoma facicularis*
88. *Hypoxilon fragiforma*
89. *Hypoxilon fuscus* *
90. *Inocybe asterospora* *
91. *Inocybe faestigata* *
92. *Inonotus hispidus*
93. *Kuehneromyces mutabilis*
94. *Lactarius delicosus*
95. *Lactarius piperatus*
96. *Leccinum griseum*
97. *Leccinum quercinum*
98. *Leccinum scrabum*
99. *Lentinula edodes* ??? * (*nije sigurna*
))
100. *Lentiporus sulfureus*
101. *Lentinus tigrinus*
102. *Lenzites betulinum*
103. *Lepiota alba* *
104. *Lepiota boudieri* *
105. *Lepiota cristata*
106. *Lepiota felina* *
107. *Lepista nuda*
108. *Leucoagaricus leucothites*
109. *Lycoperdon giganteum*
110. *Lycoperdon perlatum*
111. *Lyophyllum connatum* *
112. *Macrolepiota excoriata* *
113. *Macrolepiota konradii* *
114. *Macrolepiota procera*
115. *Marasmiellus valiantii*
116. *Marasmilleus candidus* *
117. *Marasmius bulardii*
118. *Marasmius oreades*
119. *Marasmius ramealis*
120. *Marasmius rotula*
121. *Marasmius scorodonius* *
122. *Meripilus giganteus*
123. *Monolina jansonii*
124. *Morchella esculenta*
125. *Morchella* sp.
126. *Mycena adonis*
127. *Mycena cinerella*
128. *Mycena epipterygia* var. *lignicola* *
129. *Mycena eripegia* *
130. *Mycena galopus* var. *galopus*
131. *Mycena hiemalis*
132. *Mycena polygramma*
133. *Mycena pura* f. *pura*
134. *Mycena pura* f. *rosea*
135. *Mycena pura* var. *lutea*
136. *Nectria cinabarina*
137. *Neobulgaria* sp.
138. *Neolentinus sulfureus* *
139. *Oligoporus stipticus*
140. *Oligoporus tephroleucus*
141. *Omphalotus olearius*
142. *Panaeolus fimicola* *
143. *Panaeolus mitis* *
144. *Panaeolus* sp.
145. *Panaeolus sphinctrinus*
146. *Panellus mitis* *
147. *Panellus stipticus*
148. *Panus rudis* *
149. *Paneurotypa heterocantha*
150. *Peniophora rufomarginata*
151. *Peziza aurantia*
152. *Peziza repanda*
153. *Peziza vesiculosa*
154. *Phellinus hippophaeicola* *
155. *Phellinus igniarius*
156. *Phellinus trivialis*
157. *Pholiota conissans* *
158. *Pholiota destruens*
159. *Pholiota cerifera*
160. *Pholiota squarrosa*
161. *Poculum firmum*
162. *Pleurotus ostreatus*
163. *Pleurotus salignus*
164. *Pleurotus dryinus*
165. *Pluteus cervinus*
166. *Pluteus leoninus* *

167. <i>Pluteus salicinus</i> *	190. <i>Scutelina scutellata</i>
168. <i>Pluteus cinerifuscus</i> *	191. <i>Schyzophillum commune</i>
169. <i>Polyporus squamosus</i>	192. <i>Sternum hirsutum</i>
170. <i>Polyporus squamosus f. cornatus</i>	193. <i>Sternum rugosom</i>
171. <i>Polyporus varius</i>	194. <i>Sternum gausephatum</i> *
172. <i>Polyporus sp.</i>	195. <i>Sternum ochraceflavum</i> *
173. <i>Psathyrella candoleana</i>	196. <i>Sternum subtomentosum</i> *
174. <i>Psathyrella marcescibilis</i>	197. <i>Suillus colinitus</i> *
175. <i>Psathyrella conopilus</i>	198. <i>Trametes vesicolor</i>
176. <i>Psathyrella obtusata</i>	199. <i>Trametes hirsuta</i>
177. <i>Pseudocraterellus undullatus</i>	200. <i>Trametes suaveolens</i>
178. <i>Psilocybe muscorum</i>	201. <i>Tricholoma sciodes</i> *
179. <i>Ramaria formosa</i>	202. <i>Tremela mesenterica</i>
180. <i>Ramaria flava</i>	203. <i>Tyromycetes stupticus</i>
181. <i>Rickenella swartzii</i>	204. <i>Ustilago maydis</i>
182. <i>Rozites caperata</i>	205. <i>Verpa bohemica</i>
183. <i>Russula atropurpurea</i>	206. <i>Xyllaria longipes</i>
184. <i>Russula virescens</i>	207. <i>Xylaria polymorfa</i>
185. <i>Russula olivaceoviolascens</i> *	208. <i>Gymnopilus spectabilis</i>
186. <i>Sarcoscypha coccinea</i>	209. <i>Xerocomus sp.</i>
187. <i>Scleroderma citrinum</i>	
188. <i>Scleroderma verucosum</i>	
189. <i>Scleroderma areolatum</i> *	

Oko 50 vrsta treba je u fazi determinacije, kao i profera oko 100 nalaza od ranije. Očekuje se da će konačni broj vrsta biti oko 250 primeraka.

Ovo s u podaci nakon trogodisnjeg istraživanja dipl ekologa Marka Cvijanovica, sa osvrtom na ranije uzorkovane primerke i opise od Mihajla Stankovica

Kontakt > markocvijanovic@gmail.com
zasavica@zasavica@org.yu

